

států na Curych, který se pokládá za »řídící kanton«. Sněm tehdejší nelze přirovnat ke dnešnímu, přednášející jej přirovnává spíše ke Společnosti národů, kde k platnosti usnesení je třeba jednohlasnosti. Sněm však nabyt svými rozsudky velké vážnosti.

Již v této době počíná se vyskytovat fakt, že Švýcaři slouží v cizině jako vojáci, buď jednotlivě, ale většinou hromadně, tvoříce svůj vojenský oddíl pod vlastním velením. Faktum toto je všeobecně odsuzováno a vytyká se mu zejména vzniklé sesurování mravů, dále závislost švýcarské vlády na cizí vládě, která právě vojsko smlouvou se sněmem švýcarským t. zv. kapitulací si najímala. Ubíralo se tím potřebných pracovníků pro zemědělství. Věci došly tak daleko, že v jedné době bylo v cizích službách až 70.000 Švýcarů. Při vpádu francouzském nebylo doma schopných obhájců. Naproti tomu dlužno přiznati, že lid švýcarský, právě tak jako v jiných horských státech, musil si hledati obživu za hranicemi. Když přestaly pokusy o vpád z ciziny byli vojensky vycvičení Švýcaři nezaměstnaní i proto nelze se diviti, že sněm přijímá nabídky, které se mu od různých vlád dějí. Ze získaných peněz kryly se státní výlohy. Smlouvy při tom uzavírané zabezpečovaly Švýcarsku výhody celní, možnost posílání mládeže na cizí školy atd. To, že Švýcaři poznali cizinu, prospělo i vlastní zemi. Doba reformační, spojená s neúspěšnými vzpourami sedláků, není vyplněna tak krutými událostmi jako jinde. Znamená úpadek politické jednoty, ale má význam kulturní vnitrostátně i mezinárodně. Švýcarsko se stává centrem evropského protestantismu.

Dalekosáhlejší změnu ústavy mimo právní uznání neodvislosti Švýcarska mírem Vestfálským, přinesla teprve revoluce francouzská. Ústava jí zavedená, přinesla sice mnoho dobrého, odstranila patricijský režim, ale neporozumněla povaze švýcarského státu a dle vzoru francouzského zavedla jednotný stát. Federalismus ovšem zase brzy zvítězil a vznikl na místě dřívějšího spolku států, a to státu jednotného, nově stát spolkový. Každý kanton si dává sám ústavu, která musí býti schválena ústřední vládou, a) nepřiči-li se ústavě spolkové, b) zásadám demokratickým a c) je-li přijata od lidu.

Rovnoprávnost němčiny, francouzštiny a italštiny je základní zásadou jazykovou. Školství je věcí jednotlivých kantonů. Stát je úplně laickým. Podpora církví je přenechána kantonům. Zákonodárství švýcarské je svou moderností vzorem pro mnohé jiné. Zbývá zcentralizovati ještě civilní proces a hlavně právo trestní. Národní shromáždění skládá se z Národní rady (Conseil National) a z rady stavovské (Conseil des E'tats). Komory tyto jsou rovnocenné a o návrhu zákona se musí shodnouti. Volí na 3 léta spolkovou radu 7 člennou. Hlavní politické strany jsou: socialisté, demokraté, katolíci, agárrníci a liberální radikálové.

Skutečnými zvláštnostmi švýcarskými jsou referendum a iniciativa. Referendum — hlasování lidu o určitých předlohách — jest a) ústavní (obligatorní) a b) zákonodárné (fakultativní). Počet hlasů pro zavedení referenda ani iniciativa není ve všech kantonech stejný. Iniciativa jest možnost lidu donutiti příslušné činitele hlasováním, aby byl vypracován návrh na zavedení či změnu nějakého zákona. Referendum i iniciativa jsou hojně používány a oceňovány. Dr. Bovay vidí jejich přednost v tom, že zamezují každou revoluci.

—ibl.—

LITERATURA.

Przemyslaw Dabkowski, *Historja prawa polskiego*. O nauce i nauczaníu spostrzeżenia i postulaty. — Na čtvrtém sjezdu polských historiků v Poznani konaném r. 1925 přednesl profesor lvovské univer-

sity Dąbkowski referát o této otázce. Jeho výklady však nejsou pouze věnovány studiu historickoprávnímu, nýbrž badání v dějinách právních vůbec. Poněvadž pak v řadě bodů se stýká s otázkami i u nás aktuálními, není jeho výklady nezajímavě čisti. Dąbkowski vyzdvihuje důležitost znalosti právních dějin po stránce poznání právního vývoje, klade proto důraz na čtení a studium pramenů, nezbytnost pátrání v historii recepce cizích práv, zejména pokud jde o právo městské a pod. Proto navrhuje zřízení ústavu pro právní polskou historii a organizaci vydavatelské práce. Jest tu s povděkem vzpomínouti, že Dąbkowski uskutečňuje tuto svou myšlenku ve svém semináři. Stýská si sice do špatného stavu právní historie polské pro nepřejítelnost a nepochopení určitých kruhů, ale co bychom měli říkati u nás, kde nejsme ani na počátku uskutečnění svých tužeb. Ča.

Rafacz Józef, Dawny proces polski. Warszawa 1925. Str. 132. Profesor varšavské právnické fakulty vydal dějiny polského procesu. Jest to dílo podivuhodné, protože je především prvé svého druhu a za druhé, protože je výsledkem dlouholetého studia. Autor uložil v tomto dílu bohatství svého studia pramenů vydaných i archivních. Na podkladě tomto mohl přistoupiti ku sepsání díla, které je systémem polského procesu. Autor použil tu veškeré monografické literatury. V některých však kapitolách práce autorova je prvním zpracováním. Autor sleduje otázku přehlednosti a jasnosti upustiti od všech kritických poznámek a úvah. K některým sporným otázkám slibuje napsati samostatné monografie. Systém jeho je velmi jasný právě tak jako vyjadřování v jednotlivých kapitolách.

Dílo skládá se ze čtyř částí. Z úvodu, kdež uvedeny jsou zásady a předpoklady procesu polského. Ve druhé části autor probírá soudy a osoby soudní, ve třetí jedná o stranách a jejich zástupcích. Ve čtvrté konečně uvádí jednotlivé řízení před soudem. Zvláště v této poslední části rozvinuto je celé procesní řízení. Autor nejprve mluví o půhonu a jeho vývoji a náležitostech, pak o příčinách odročení procesu. Obrací se potom k samotným rokům, probírá jednotlivé druhy a líčí pravidelný běh procesu. Další oddíl věnován jest vylíčení rozsudku, další prostředkům právním proti rozsudku. Konečně vylíčení a exekuce a soudní poplatky.

Autorovo líčení vztahuje se na celý dějinný vývoj polského procesu od prvních počátků až do zániku říše. Největší pozornost věnována jest století 16., méně počátečnímu vývoji ve stol. 13. U některých zřízení procesu toho přímo postrádáme, protože bylo by u nich třeba vysvětliti genetický vývoj a také původ. Ale stručnost autorovu lze si vysvětliti pojetím celého díla, které chce podati systematické vylíčení celého polského procesu.

Dílo autorovo vyplnilo velkou mezeru ve vědecké literatuře polské. Maně se nám vtírá otázka, kdy se tak stane v právu českém. Rr.

Dr. Richard Horna: Několik kapitol z dějin úředních knížat na Moravě. Příspěvek k ústav. dějinám moravským do konce XII. stol. — Bratislava 1926. Knih. práv. fak. sv. 14. 8°. Str. 51. 18 Kč. — Spis Hornův nechce býti, jak ani v předmluvě by se nemusilo zvláště vytýkati, uceleným pojednáním, nýbrž pouze jak už z titulu vysvítá, řadou jednotlivých kapitol v delších, onde kratších, majících zpracovati monograficky látku jistě nemálo zajímavou a také po stránce právněhistorické vděčnou, totiž úděly moravské. Kromě úvodu pojednávajícího povšečně o instituci úředních knížectví, je to celkem 8 kapitol. První mluví o počátcích úředních knížectví a počátcích správy na Moravě, druhá zmiňuje se o Břetislavovu rozdělení Moravy, třetí o postavení morav. úředních knížat vůči velkému knížeti pražskému, 4. kap. vypočítává demonstrativně několik ukázek z titulů úředních knížat, 5. nadhazuje otázku dvora a centrálních úředníků,

6. podobně pak otázku rady a počátků sněmu na Moravě, 7. kapitola přináší v excerptech doklady k způsobům zcizování statků knížat moravských v údělech a konečně 8. je přehledem mínění jednotlivých autorů starších o mincovní právu údělných knížat.

Máme-li si blíže povšimnouti celé práce, musí býti především poukázáno na metodu, jak je pracována. Nepřekvapuje, že pramenů není udáno mnoho, ač jich je podstatně značně více, než jich práce používá, avšak zarazí, že Horna více se přidržuje mínění starších autorů, než by vyslovil vlastní názor. Tak je jistě zbytečné nejen aby byly přepisovány celé pasáže z českých autorů (na př. z Pekaře str. 9., pozn. 5., Hanela v OSN. s. 21, pozn. 2., z polských zejm. s. 3., pozn. 4, 5, s. 4. pozn. 2.), ba dokonce celá latinská ediční poznámka z Friedrichova Codexu I. 358 (str. 15., pozn. 4.), nýbrž i skoro celostránkový citát z Malotvy práce v »Hlíde« 1910 na str. 20 a 21. V tomto místě dokonce Malota opakuje doslovně jen to, co bylo řečeno již dříve od Hanela a Dvořáka. Jelikož Horna se přidržuje raději mínění dosavadní literatury a klade rozdílné její výsledky vedle sebe, než by spíše vyslovil úsudek svůj vlastní, čekali bychom marně tak důležité rozhodnutí, jako je v otázce bohatosti pramenů pro tuto periodu moravských dějin, neboť praví, že prameny jsou řídké a nespolehlivé, v poznámce však: »Jinak Hanel...« cituje jeho opačné tvrzení, z OSN., aniž by je vyvrátil.

Ale toto mínění prve vyslovené Hornou, není původním míněním jeho, nýbrž Kaprasovým, třebaš autor toho neuvádí. Sluší jen srovnati vývody Kaprasovy v »Státopráv. poměru Moravy« (1910, zvl. otisk ČČM., str. 8) s Hornou:

Prameny pro tuto periodu jsou .. historické prameny pro tuto tak chatrné, že nelze takových periodu dějin českých jsou tak přesných uzávěrů vůbec činiti. řídké a nespolehlivé, že nelze činiti přesných uzávěrů.

Tento příklad upozorňuje nás na jiné zřejmé podobnosti. Tak na př. možno srovnati díkci Hornovu s jinými staršími pracemi: Čelakovský, Práv. děj. 59. Horna, str. 4, odst. 1.

Členové rodu kníž. buďto žili a chlebili s knížetem společně, »nedílně«, aneb oddělili se fakticky s rodinami svými, obdrževše z majetku knížecího díly čili úděly (partes, paragia, beneficia) k držení a užívání nejprve dočasněmu a pak i dědičnému.

Členové knížecího rodu totiž buďto žili a chlebili s knížetem společně, »nedílně«, anebo se oddělili fakticky s rodinami svými, obdrževše z knížecího majetku (z kníž. patrimonia) díly čili úděly (partes, paragia, beneficia) k držení a užívání...

Podobně pokračuje se dále skoro doslovně v následujícím odstavci a v třetím se setkáváme s doslovným převzetím Kaprasových Dějin. Avšak i z jiných míst lze uvést analogické ukázky shod. Na př. na str. 6. slovo od slova je v odst. 1. převzata druhá, poslední věta z Novotného Dějin, na str. 7. shodují se až na několik málo slov odst. 6. a 7., tak i na str. 10. odst. 3. převzat je slovně z Kaprasova »Státopráv. poměru Moravy«, na příští str. opět odst. 2. ze Šujanova »Vývoje hradů,« či na str. 19. shoduje se slovně 2. polovina 3. (posled.) odstavce s Chaloupeckého »Starým Slovenskem«, či na str. 22., odst. 3.—6. až na tři vsuvky a jednu přesmyčku je totožný s Dějinami Kaprasovými, a celá strana 24. na nepatrné vsuvky je shodna s dílem Kaprasovým (kromě snad tiskové chyby 1233 místo 1223). Nelze zde přirozeně uváděti všech shod. Tyto uvedené příklady jsou ovšem odcitovány až na některé nepřesnosti v poznámkách. Jinak je tomu na místech, kde citace vůbec chybí jako na př. u odst. 4., str. 22., který je shodný s Kaprasovou prací (II. 43.) neb na str. 27. v odst. 1.—3., v němž

celé věty se shodují s touž prací, aniž by tato byla uvedena. Ani ostatní kapitoly nejsou jiného rázu. Vedle excerptů z listin vydaných Friedrichem v Codexu setkáme se v kap. VII. s větami převzatými z Jirečkova »Slovanského práva«, Malotova článku z ČMM, a že kapitola VIII. registruje mínění jiných autorů, přiznává sám Horna, o čemž výmluvně svědčí incipity jednotlivých odstavců: »Mínění své zastává Dudík..., Názor Dudíkův zastává..., Fiala uvádí doslovně..., Fiala uvádí dále..., Nelze prý však přesně stanovit..., Numismatik Smolík..., Konečně vykládá Smolík... Naproti tomu numismatik (?) Červinka..., K zajímavému názoru dospěl Malota..., Mínění Červinkovo přijímá..., Uvedenými spisovateli jest nyní dokázáno...« atd.

Je samozřejmo, že při takovéto práci převzetí z jiné ruky nastanou i kolise, které jedině tímto způsobem excerptů jsou vysvětlitelné. Na př. na 23. str. věta »Zvenku na to také tak patřili, považující úděly za část Čech« hodí se sice velmi dobře do kontextu Kaprasova (Děj. II. 42, u Horny necitováno), avšak na ono místo autorovy práce vůbec nepatří. Stejně takovýmto způsobem vlastně vykládá jinak vývody Kaprasovy ve »Státopr. poměru« str. 8, což pak reprodukoval Horna (str. 24.). Je jistě jasno, co chtěl říci Kapras v této polemice proti Fischerovi a jak to vysvětlil autor, který si povšiml pouhého jediného excerptu.

Autor však cituje také s druhé ruky, třeba uvádí citaci pramenu přímo. To dosvědčuje se na př. v poznámce 3. na str. 8., kde do textu Kosmova vsunut je letopočet za slova »Severie« a věta začíná malým písmenem, jak to činí Šujan ČMMZ., ačkoliv autor píše: »Fontes II. 96«, kde tak věta nezní. Podobně je tomu i v pozn. 1 na str. 21. Jiná neporozumění opakováním starších autorů, jež sluší přičísti na vrub metodě práce bylo by možno příkladem uvésti zejména z rozdílu mezi Čelakovským (Hrad pražský) a autorem na str. 30., kde Čelakovský mluví o stol. 13. a 14., kdežto autor o stol. 11. a 12. To jsou vše zjevy známé z prací těch autorů, kteří se prostě opírají o slova jinde pronesená a nepovšimnou si spojitosti a smyslu, proč právě byla takto formulována.

Skutečně překvapí však několik velkých shod zcela doslovných se starší autorovou prací »K dějinám moravských úředníků« (díl I. 1922). Ani jedině místo z těchto shod — kromě jedině zmínky, která však týká se jen věci vedlejší — nebylo opomenutím autorovým označeno, že je převzato z této práce. Tak strana 14. odst. 6.—8. až na stranu 15. (kromě slov »až na excentricky položené Opavsko«.) doslovně je převzata z této práce str. 9. Stejně tak str. 27. odst. 6. až celá str. 28. kromě odst. 1. a několikrát málo slov, a podobně i odst. 1. a 2. na str. 31. Nelze zajisté brániti autorovi, chce-li vydávati svou vlastní práci u výběru znovu, upozorní-li na to v citaci, nikoliv však když okolnost tuto přejde mlčením.

Potom, co výše bylo řečeno, není zajisté třeba povšimnouti si obsahové stránky práce, kterou by bylo možno charakterisovati jako souhrn přípravného materiálu excerptního pro vlastní zpracování pozdější i pro studie příští, jež několikráte jsou v této práci ohlašovány (jedna z nich dokonce jako vyšlá, ačkoliv má vyjít v téže sbírce o dva svazky později a je na ni dokonce odkazováno!). Pro ty však nesporně musí býti použito metod jiných.

Dr. František Čáda.

Dr. Albert Milota: Učebnice obojího práva trestního, platného v Československé republice. Právo hmotné. Nákl. J. Gusek v Kroměříži 1926. Stran 498. — V dnešní době, kdy se chvatne unifikuje každé odlišné právo platné v Československé republice přichází Dr. Milotova učebnice zvlášť vhod. Kniha je uspořádaná tak, že každý může studovat zvlášť trestné právo hmotné platné v Čechách na Moravě

a vo Sliezsku a zvlášť právo platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi okrem spoločných zákonov československých.

Systematika u nás ešte nezvyklá — má ohromné výhody didaktické, lebo ihneď poskytuje porovnaní obojho práva, kdežto i autor sám vo výstižných poznámkách za paragrafmi upozorňuje na rozdiel. Takto vyhovuje vynikajúcim spôsobom účelom študijným svojou novou systematikou súc knihou čiste vedeckou.

Časť obecná je spoločne prebieraná podobne ako aj v autorových prednáškach obcej časti, už prv samostatne vydaných, ačkol'vek i tu upozorňuje na zvláštne rozdiel.

Časť zvláštna obsahuje zákon na ochranu republiky, tiež autorom komentovaný už prv vydaný, oba zákoníky rozdelené pod spoločné tituly s našimi pozmenovacími zákonmi vykladané na spôsob komentára.

Ku konci diela je pripojený register trestov, soznam vedľajších zákonov a register vecný.

Československý obecný zákoník občanský a občanské právo na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Zpracoval a uspořádal univ. docent JUDr. František Rouček. Komentovaných zákonů čs. rep. vydávaných Kompasem sv. XVI. — V Praze 1926. — Část první. Stran 1759. — Cena 140 Kč. — Část týkající se práva Slovenského, respctive práva dosud na Slovensku platného, sestavil ministerský rada JUDr. Julius Karmán. — Kompas ve svojí sbírce vydal objemné dílo: vydání textu občanského zákoníka. O právu platném na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, obsahuje dílo u jednotlivých paragrafů rakouského občanského zákoníka z roku 1811 poznámky o závaznosti jeho na Slovensku, po případě z jiných zákonů uherských příslušnou materii, v dodatku pak zvláštní zákony uherské. Dílo obsahuje textové vydání rakouského občanského zákoníka se všemi dodatky nastalými během století, co zákon jest v platnosti, v dodatcích pak řadu zákonů doplňujících ustanovení kmenového zákona. Jsou to v každém vydání se objevující zákon o provozu automobilů, železnic, zákon o nezbytné cestě, výňatek z konkursního řádu, odpůrcí řád, zákon o právu původcovském, o právu stavby, o obchodních pomocnících, o zbavení svéprácnosti, zákony o poměrech církevních, zákon o lichvě, o obchodecích splátkových, o svátcích, o státních hranicích, o zrušení šlechtictví, titulů a řádů, atd. Počet těchto dodatkových zákonů dosahuje ve vydání Roučkově počtu LVII., čímž se rozsah knihy velice zvětšil, což má však na druhé straně nevýhodu v malé jaksí praktičnosti knihy.

Text občanského zákoníka jest překládán vydavatelem, jenž dižel se, pokud to bylo možno, publikací komisí pro reformu občanského zákoníka, speciálně prý komisí, v nichž byli referenty Dr. Jan Krémář a Dr. Emil Svoboda; ostatních prací prý překladačel užíval méně, ačkoli pokud nám známo, i v těchto komisích byl vypracován překlad, pokud komise na znění paragrafu ničeho nezměnily, velice pečlivý a pěkný. A také na několika místech se nám zdá, že překlad komisních elaborátů jest přílehavější. Originál občanského zákoníka jest stručný a koncisní, a komisní překlady se ho snažily napodobiti: překlad Roučkův jest mnohdy obsírný na úkor jasnosti díkce. K jednotlivým paragrafům jsou přičiněny rozsáhlé poznámky a to jak odkazem na jiná ustanovení občanského zákoníka, tak na zákony jiné. Dodatky tyto jsou ještě rozmnoženy citováním literatury příslušného případu nebo poměru se týkající. Dodatky tyto jsou mnohdy tak rozsáhlé, že jest to až na úkor přehlednosti díla. Již u Manzových vydání (posledních) bylo si často stěžováno na přeplněnost publikace různými dodatky, ač v těchto vydáních často jednotlivé normy se citovaly jen užitím příslušného zákonného místa. Roučkově vydání ve chvályhodné snaze učiniti vydání co možno nejúplnějším cituje obsírné normy i jen trochu příbuzné. Tím jen pouhý občanský zákoník zabral na 1200 stran,

což již reprezentuje knihu obšírnou samo o sobě. Práce autorova v tomto směru byla jistě velice pracná a obtížná, myslíme však, že některé vzdálenější předpisy mohly se shrnouti do zvláštního svazku, ačkoli jinak uvádění všech třebaš vzdálených norem nemůže býti věcí na škodu. Částečně nás autor zklamal ve věci rozhodnutí. Otázka rozhodnutí jest kapitolou samo pro sebe. Jisto jest, že zákon sám v § 12. zakazuje používání rozhodnutí v jednotlivém případě vydaná na případy jiné. Neméně jisto však jest také, že vlivem toho, že téměř každá věc může se dostat k jediné instanci (aspoň v zemích českých), která má rozhodovati stabilně a řídit se stejným právním názorem ve všech obdobných případech, které jí budou předloženy k rozhodnutí, budou míti rozhodnutí nejvyššího soudu velkou cenu faktickou. Nikoli však kasuistika rozhodování, jež může býti velice snadno v různých předpokladech na pohled stejného případu různá, nýbrž právní názor nejvyšší instance jest to, co činí rozhodnutí nejvyššího soudu vyhledávanými. Judikatura našeho nejvyššího soudu byla v popřevratových dobách často nestálá, a velká debata byla vedena o příčinách toho. Není našim úkolem věc tu rozprádati, sluší však ukázati na to, že pro praxi má význam vyjmutí právního názoru z jednotlivých rozhodnutí nejvyššího soudu. Na tuto práci nutno míti, abych tak řekl, zvláštní cit. To jest příčinou toho, že Scheyovo vydání bylo tak v praxi oblíbeno. Vydání Manzovo mělo podáno několika slovy vždy mínění soudu na právní názor ve věci. Obáváme se, že autor našeho vydání občanského zákoníka mnohdy široce vykládal obsah skutkové podstaty rozhodnutí, aniž by několika slovy snažil se vystihnouti právní názor jeho. Jinak jeho snaha jest však chvályhodná, a vyčerpání všech rozhodnutí a pramenů pro komentář nutno oceniti, třebaš že někde by osvětlení věci sneslo větší počet rozhodnutí.

Specielně v dodatkových zákonech, jako v zákoně o ručení z provozu železnic, automobilů v odpůrcím řádě, v zákoně o obchodních pomocnicích, jest značná judikatura, která autorem bohužel zůstala nepracována.

Dodatky jsou velice četné a obsáhlé, a dotýkají se sebe vzdálenějších materií občanského práva. V tomto směru jest vydání pokud možno úplné. Stalo se však, že v dodatcích byly uvedeny i normy mezi tím zrušené. Tak zákon ze dne 15. dubna 1920, č. 277 Sb. z. a n., spolu se zákonem ze dne 25. května 1868, č. 49 ř. z., jenž také na několika místech v komentáři jest uváděn, byl výslovně zrušen § 18. zákona ze dne 23. dubna 1925, č. 96 Sb. z. a n., kterým byla látka o vzájemných poměrech náboženských vyznání a otázkách souvislých zcela nově upravena. Zákon tento nebyl však uveden vůbec. Rovněž byl opominut zákon ze dne 8. července 1925, č. 172. Sb. z. a n. o letectví, (jeho kapitola VII. o náhradě škody).

Naproti tomu však máme za to, že v textovém vydání se nedoporučuje vyškrtnouti vůbec zákonnou normu, jež výslovně zrušena nebyla, která však byla snad nahrazena normou novou, nebo změněna mlčky. Vydavatel si v tomto ohledu nepočíná důsledně: někdy ustanovení takové škrtnl vůbec (viz § 3 zák.), jindy je ponechal (viz § 97 o obhájci manželství, a j.). Ustanovení výslovně zrušená, pokud zasahují do textu paragrafu, doporučovalo by se příslušně označiti (jako u § 104, 105, 107 o 132 o funkci duchovních při dobrovolném rozvodu). Jestliže pak výslovně zrušená ustanovení se ani v poznámce neoznačí, může to vésti k omylu, jako u § 131, kde trestání na těle bylo zrušenó zákonem z 15. listopadu 1867, č. 131 ř. z.

Pokud výslovně zrušená ustanovení byla nahrazena obdobnými ustanoveními jiných norem, vyžadovala by přehlednost, aby hned na příslušném místě nově znění normy bylo uvedeno. Tak zrušený § 66

zákona občanského byl nahražen č. 3, § 25 zákona ze dne 22. května 1919, 320 Sb. z. a n. a pod.

Obdobně původní znění § 543 obč. zák. bylo výslovně změněno č. 2 uvedeného zákona.

U § 602 opomenuto bylo uvést důležitý dvorní dekret ze dne 25. června 1817, č. 1340, podle něhož dědické smlouvy mohou o celém jmění kromě manželů uzavřít také snoubenci.

Jest však nesporno, že při tak rozsáhlém díle, jaké představuje Roučkovo vydání, není možno zvládnouti tak úžasnou materii do úplné dokonalosti. To co autor podal, buduje bez předchůdců a sám, přesahuje samo o sobě průměrné síly jednotlivce. Přednosti díla jsou pokud možno vyčerpávající důkladnost v sebrání materie, kterou praxe potřebovala.

Dílo bohužel ve vazbě bylo rozděleno na dva svazky nesouměrné velikosti a nesouměrné látky. Doufáme, že při příštím vydání vydavatelstvo toto nemilé opomenutí napraví tím, že zákon by byl svázn ve svazku jednom, a dodatky ve svazku druhém, nebo že by aspoň druhý díl počínal od paragrafu 859 (Obligace). Při tomto vydání byla dokonce jedna kapitola zákona rozdělena do dvou svazků.

Občanské právo jest jaksi základem vzdělání praktického právníka, neboť řídí pravidelný život každého obyvatele státu. Pěkná vydání textu zákona nyní máme. (Studijní vydání vydal, jak známo, »Všehrd«). Doufáme, že literatura česká bude obohacena také brzo pěkným výkladem systému občanského práva. Jistě k tomu přispěje unifikace občansko-právních ustanovení pro celou republiku. dnk.

Dr. Emanuel Tilsch: Občanské právo. Část všeobecná. K třetímu vydání zpracoval dr. Emil Svoboda. Nákl. Všehrdu, Praha, 1925, str. 205. Všehrd může si počítati k největším úspěchům své nakladatelské činnosti, že se mu podařilo uskutečnit nové vydání spisu, patřícího mezi nejdokonalejší v naší právní literatuře. Jest to kniha jedinečná svým podáním. Jasná, stručná, přístupná i snad laikovi, a při tom opravdu vědecká, svým systemem a konstrukcí. Bylo jistě obtížným úkolem pro prof. Svobodu, jenž se ujal upravení doplnění knihy zákonodárnými novinkami, aby neporušil stavbu a styl autorovy; tomuto úkolu však dobře dostál. Tilschova kniha zůstala dodnes jednou z nejlepších učebnic našich, ne-li vůbec nejlepší, ačkoliv při tom zůstává dílem opravdu vědecké koncepce. O oblíbení její svědčí, že ač od smrti autorovy uplynula už delší doba, přece se jeho kniha studovala i ve starší své podobě a posluchači si téměř vynutili nové vydání. Svoboda změnil původní znění jen tam, kde toho změněné poměry a novější zákonodárství žádalo. Dovedl však tyto dodatky šťastně přizpůsobiti původnímu dílu, takže celek zůstal organicky jednotný. J. B.

JUDr. Bedřich Andres: Constitutum possessorium jako nabývací způsob práva vlastnického a zástavního. Praha, 1925. Nákladem vlastním. Str. 1—107. — Jak již z nadpisu vysvítá, vzal si autor za téma své práce význam konstitutu při nabytí práva vlastnického a zástavního. Nejdříve rozbírá konstitut dle § 428 obč. z. a určuje jeho právní povahu, při čemž proti t. zv. teorii smluvní, jež v konstitutu vidí nabytí držby zástupcem, dokazuje, že odevzdání prohlášením dle první věty §u 428 jest zcela singulární nabývac ízpůsob našeho práva, kde toto, vedeno snahou o účelnost úpravy právního styku, přiznává pou-převádějíci stejně jako odevzdání z ruky do ruky. (str. 10 a n.). Dále probírá jednak kausu detentionis alienantis, tedy onen titul, dle něhož konstituent nadále věc dle první věty §u 428 převedenou definuje, jednak kausu traditionis t. j. důvod, ze kterého zcizitel činí konstituční prohlášení k tomu cíli, aby vlastnictví věci přešlo na nabyvatele. Zde autor naráží na starý problem, zda t. zv. zajišťovací převod

jest dostatečnou kausou ku převodu vlastnictví. Tuto otázku řeší negativně s poukazem na § 914 obč. zák., jenž žádá respektování právého úmyslu stran. U zajišťovacího převodu směřuje tento úmysl k zastavení věci a proto nutno v něm spatřovati smlouvu zástavní, jež kausou vlastnického převodu není. V dalším dotýká se sporné otázky, zdali jest možno nabytí vlastnictví věci movité per constitutum possessorium od auktora nevlastníka, čemuž přisvědčuje s odůvodněním, že hmotné odevzdání není podmínkou účinnosti norem §-u 367 obč. zák. a čl. 306 obch. zák. Pojednav o prostředcích, jimiž nás právní řád čelí nepříznivým důsledkům nezjevnosti převodu práva vlastnického konstitutem, srovnává v obšírné kapitole naši zákonodárnou úpravu převodu vlastnictví k věcem movitým s úpravou v právu francouzském. Druhý oddíl Andresovy práce jedná o významu konstitutu v právu zástavním. Zde hlavně zabývá se otázkou, zda konstitut representuje přípustný nabývací způsob práva zástavního. Zodpovídá jí záporně s poukazem na § 451 obč. zák., v němž vidí ochranu zájmů dlužníka i věřitele. Svou práci zakončuje zmínkou o rejstříkové hypotéce.

Rozsah tohoto časopisu nedovoluje mi, abych Andresovu práci kriticky rozebíral. Chci jen podotknouti, že někde lze nesouhlasiti, což ostatně při řešení sporných otázek jest samozřejmé. Tak v kapitole o zajišťovacím převodu autor téměř jedním dechem praví, že nejde tu o simulované právní jednání, nýbrž naopak, že dlužník chce při něm zcela vážně převést na věřitele vlastnictví určitých majetkových objektů se všemi důsledky (str. 40 a 45), ale že přece v projevech vůle stran, nesoucích se k zajišťovacímu převodu, nelze spatřovati nic jiného než smlouvu zástavní (str. 45). V tom bude asi rozpor, neboť autor odmítá simulaci zajišťovacího převodu, ale současně připouští dissimulaci smlouvy zástavní. Andres tento rozpor vycítuje a marně jej omlouvá, že »strany chtějí skutečně a vážně úplný převod vlastnictví, avšak opsáním pojmu nemění se jeho právní obsah« (str. 45). Leč, ač bylo by možno uvést ještě jiná místa, jež budí pochybnosti, nutno jinak uznati, že Andresovo pojednání representuje výsledek poctivého a samostatného přemýšlení.

Dr. A. P.

Dr. Krno Vladimír: Civilný súdny poriadok. Nákladom Vydavateľskej a literárnej spoločnosti »Komenský« v Bratislave. Stran 594; cena 100— Kč.

Je to preklad z maďarštiny zákonného článku I. z r. 1911, platného civilného súdneho poriadku na Slovensku, doplnený judikaturou tak predprevratovou, ako i našou. Krno sa poprvé pokúša preložiť zákon a systematicky doplniť novými rozhodnutiami najvyššieho súdu (kurie). Preklad proti predchádzajúcim praciám vyniká lepšou slovenčinou a snahou po jednotnej terminológii. Sem-tam je preklad ešte trochu nejasný a ztrnulý. Používal niekde právnického slovníku Fajnor-Zátarecký, a inde zase tvorí výrazy sám. Tým sa stáva, že miesto sjednocovania terminologie slovenskej, máme zase nové výrazy pre určité právne pojmy. Tomuto dôležitému a významnému dieľu iste by bolo poslužilo, jest-li by sa bol autor pridržal jednotnej a mladšej právnickej generácii bežnej terminologie, ktorá je tradovaná profesorom Horom. Práca dra Krnu je neoceniteľná napriek tomu, že má niektoré už spomenuté vady a nedostatky pokiaľ ide o judikaturu, pretože je jedinečnou a doteraz najlepšou prácou v oboru právnomi.

Kš.

Dr. Ant. Hobza: Poměr mezi státem a církví. Třetí změněné vydání. Praha 1925 (vyšlo až v lednu 1926). Nákl. vlastním, v komisi Všehrdu, Str. 232. Cena Kč 45—. — Na žádost Všehrdu, který neměl pro své členy vhodnou příručku ke studiu státně-církevního poměru a jak autor v předmluvě uvádí, také na častá přání z kruhu mimo-fakultních, odhodlal se prof. Hobza vydati znovu své dávno rozebrané

dílo. Kniha tato je jediná svého druhu a třebaže její nekompromisní, přímé hledisko by nebylo schvalováno se všech stran dnešního politického života, řadí se do nejlepší právnické literatury české, k Tilschově Všeobecné části občanského práva, Randovou Vlastnictví atd. Je v ní obsažena jednak část historická a theoretická stať o poměru církve k modernímu státu, jakož i přehled forem odluky; toto je téměř nezměněným otiskem z předešlých vydání. V tomto vydání přibýly stať o nových konkordátech (polském a bavorském), jakož i nynějším stadiu odluky. Jako nejlepší system odluky uznává autor system ruský, ovšem pochybuje, zda tak náhlý přechod úpravy konfesních otázek bude na prospěch celé myšlenky moderního církevnictví v Rusku. Zdá se, že soustava tak radikální ustoupí jistě co nejdříve některému systému kompromisnímu. Nejnovější partie přirozeně nejvíce zajímají; pravým požitkem bude začísti se do úplně nové části jeho díla: »Stát a církev v republice československé«. Při zřizování nového našeho státu pokládalo se za samozřejmé, že mezi státem a církví bude zaveden stav odluky. V návrhu ústavy také to bylo. Ale při jednání o její uzákonění nastaly vážné potíže pro odpor kruhů konservativních, ustanovení o odluce nebylo pojata do ústavy a tak od provedení odluky v dohledné době, jak se zdá, je upuštěno. Ústavně zaručená rovnost konfesí nepřipouští nejen existenci státní církve, ale ani privilegia ve prospěch jedné nebo více církví. Ustanovení taková, praví autor, mají býti ústavním soudem prohlášena za neplatná.

Vadou právního života ve věcech církevně-státních byla jistě nesjednocenost zákonů. A i po převratě byly vydávány zákony, jež neplatily pro celé území. Velký pokrok v této věci učinil nový mezikonfesní zákon z 23. dubna 1925, o němž prof. Hobza velmi podrobně referuje. Text knihy končí dvě kapitoly: jedna týkající se čl. republiky: »Vládní praxe a politický vývoj« a druhá všeobecná: »Budoucnost poměru mezi státem a církví«.

Po vlastním textu knihy následují velmi cenné dokumenty a to znění rozlukových zákonů francouzských, konkordátu bavorského, polského a j.

Za nejlepší část knihy považujeme partii theoretickou o nutném poměru mezi moderním státem a církví, jež třebaže velmi známa, není stále ještě patřičně doceněna a má nepomíjející hodnotu, byť směr událostí bral se kterýmkoli směrem.

Po přečtení Hobzovi knihy uvědomí si čtenář neuvěřitelné faktum, že za dva tisíce let stát valně nezlepšil své mocenské postavení vůči církvím. Autor pochybuje vůbec o nějakém ideovém základu československé konfesní politiky, ale musíme na druhé straně přiznat, že vzorného státu, v němž by spravedlivě, bez kompromisné a úspěšně byla provedena naprostá odluka, není. A to je věc nejsmutnější a nejpolitováníhodnější ve všech směrech.

—ibl—

JUDr. Jaroslav Krejčí: Promulgace zákonů, její vztah k sankci, vetu, publikaci a k soudcovskému zkoumání zákonů. — Praha 1926. Nákladem »Vesmíru«. Stran 277. — Cena 50 Kč. — Obsáhla tato monografie obírá se thematem, které v literatuře československého práva ústavního bylo dosud řešeno jen zřídka a i tu jaksí mimochodem, a které ani v doktríně rakouského práva (předpřevratového) nebylo předmětem bližšího zkoumání. Promulgaci definuje autor jako »specifický prostředek, sloužící k zjištění a ověření, že projev vůle legislativy ve formě zákona byl učiněn skutečně cestou, kterou pro vznik zákonů předpisuje právní řád, a že zákonný text jest totožný s projevenou vůlí legislativy, čili že zákonný text jest autentický«. — Ve spisu tomto použil autor v podstatě téhož systému jako ve svém předchozím spise »Delegace zákonodárné moci v moderní demokracii«. Zkoumá totiž, jak instituce ta jest upravena v právu francouzském, německém, rakou-

ském a posléze československém. Tento způsob umožňuje přehled po tom, jak instituce, jež jest předmětem spisu historicky se v tom neb onom státu vyvíjela, jak jest tamním právem upravena, má však jak se zdá tu nevýhodu, že tříští vlastně spis v několik monografickýh líčení, celkem dosti samostatných a jen volně spolu souvisejících. — A jako v onom spise buduje autor svůj výklad na podkladě bohatého aparátu literárního i judikatury, poprávaje mnohde až snad příliš místa citacím ze spisů autorů thematem tímto se obírajících. — Nejzrůsáhlejší jest partie obírající se líčením práva francouzského, kde promulgace byla od konce 18. století předmětem zákonné úpravy, a úprava ta často měněna. Autor zabývá se podrobně historickým vývojem, uváděje vždy, jak stává se theorie vůči úpravě tohoto předmětu v té které době až dospívá k vyličení stavu podle práva nyní platného. — Pro právo německé a rakouské rozlišuje stav, který nastal novými ústavami republikánskými, od stavu v době předchozí, obíraje se zejména obšírně teorií Labandovou a přihlížaje pro právo rakouské k změnám, které úprava oně instituce doznala za dosavadního vývoje rakouských ústavních poměrů.

Při řešení otázky podle práva československého, nemůže se ovšem autor opírat o zpracování tohoto problému v literatuře a řeší jej tudíž namnoze zcela samostatně, docházejce k tomu důsledku, že i podle československé ústavy existuje promulgace jako zvláštní instituce, vyplývající z práva presidenta republiky podpisovat zákony. V této partii zabývá se autor i některými otázkami československého práva ústavního s daným thematem úzce souvisejícími, jako jest zastupování presidenta republiky, význam ústavního soudu a j., řeše posléze otázku, pokud jsou soudy vůbec a ústavní soud zvláště oprávněny zkoumati platnost zákonů. Jedno vyplývá z tohoto spisu a materiálu v něm sneseného: Že těžiště problému neleží v tom, zda hlava státu jest oprávněna zkoumati, zda k zákonu došlo ve formách ústavou předepsaných, a v mezích ústavou daných, nýbrž zda příluší soudům právo zkoumati platnost i řádně vyhlášených zákonů, neboť u hlavy státu výkon onoho práva bude vždy záviseti na vzájemném poměru sil, a v použití jeho bude chtě nechtě spatřováno politikum, kdežto soudy skýtají záruku, že kontrola bude se díti výhradně na podkladě právních úvah.

Časopis pro kancelářské zařízení. Rozmach úřední agendy zejména v kruzích obchodních, kde platí výlučně heslo, že čas jsou peníze, nutí k neúčelnějšímu zařízení kanceláří. Tak jako dnes je skutečně už raritou ubožáctví podnik, jehož majitel se nezmohl na psací stroj, tak závody vskutku snažící se o stálý rozvoj musí úzkostlivě se zajímat o ustavičné zdokonalování své organizace. V cizině zvláště podle amerického vzoru v zásadách vědecké organizace práce věnovány jsou těmto otázkám speciální časopisy a lze věru s povděkem konstatovati, že i u nás již třetím rokem vychází podobný časopis (Kancelář. Ústřední odborný časopis), který pečlivě studuje organizaci kancelářskou, novinky v tomto oboru a pod. Je nepochybné, že účelnou organizaci kanceláře jednak se práce zdokonalí a urychlí a jednak se uspoří peníze. Stačí k tomu jen srovnati rychlost vyřizování korespondence u obchodních podniků a příslovecnou rychlost u státních úradů, ačkoliv spravedlivě je uznati, že i tam už vníká, třebaš pomalu, zdravý vřduch.